Nová SPP:
rozpočet, stropovanie, degresivita a udržateľnosť

Ján Pokrivčák
and
Marián Tóth
SPU Nitra
jan.pokrivcak@uniag.sk

SUA·FEM Faculty of Economics and Management
·RCAB· Research Center for Agriculture and Bioeconomy

Obsah

- Úvod
- Rozpočet
- Stropovanie a degresivita
- Udržateľnosť
- Záver

Úvod: Kontext poľnohospodárstva v SR a ČR

Ukazovateľ	Slovensko	Česko	Maďarsko	Poľsko	EÚ-27
Počet fariem poberajúcich podpory	**18 610**	**30 170**	171 170	1 322 680	**8.8 mil.**
Priemerná veľkosť farmy poberajúcej podporu (ha)	**102**	**115**	27	11	**17**
Počet pracujúcich v poľnohospodárstve na 100 ha	**2,50**	**2,99**	8,44	11,45	**5,4**
Produkcia (EUR/ha)	**1 154**	**1 539**	1 782	1 882	**3 400**
HDP na obyvateľa (index, EÚ-27 = 100)	**73,1**	**94,8**	74,7	77,6	**100,0**
Zamestnanosť v poľnohospodárstve (tis. osôb)	**43,6**	**96,2**	183,7	1 337,8	**6 786,8**
Podiel poľnohospodárstva na celkovej zamestnanosti (%)	**1,7**	**1,9**	3,9	8,0	**3,3**

— údaj v podkladoch chýba. Rok prvých štyroch ukazovateľov nie je uvedený.
HDP: priemer 2019–2021. Zamestnanosť: 2022.
Zdroj: podklady používateľa; tabuľka A1 (EK).

BISS (základná platba) v 2023 – 2027

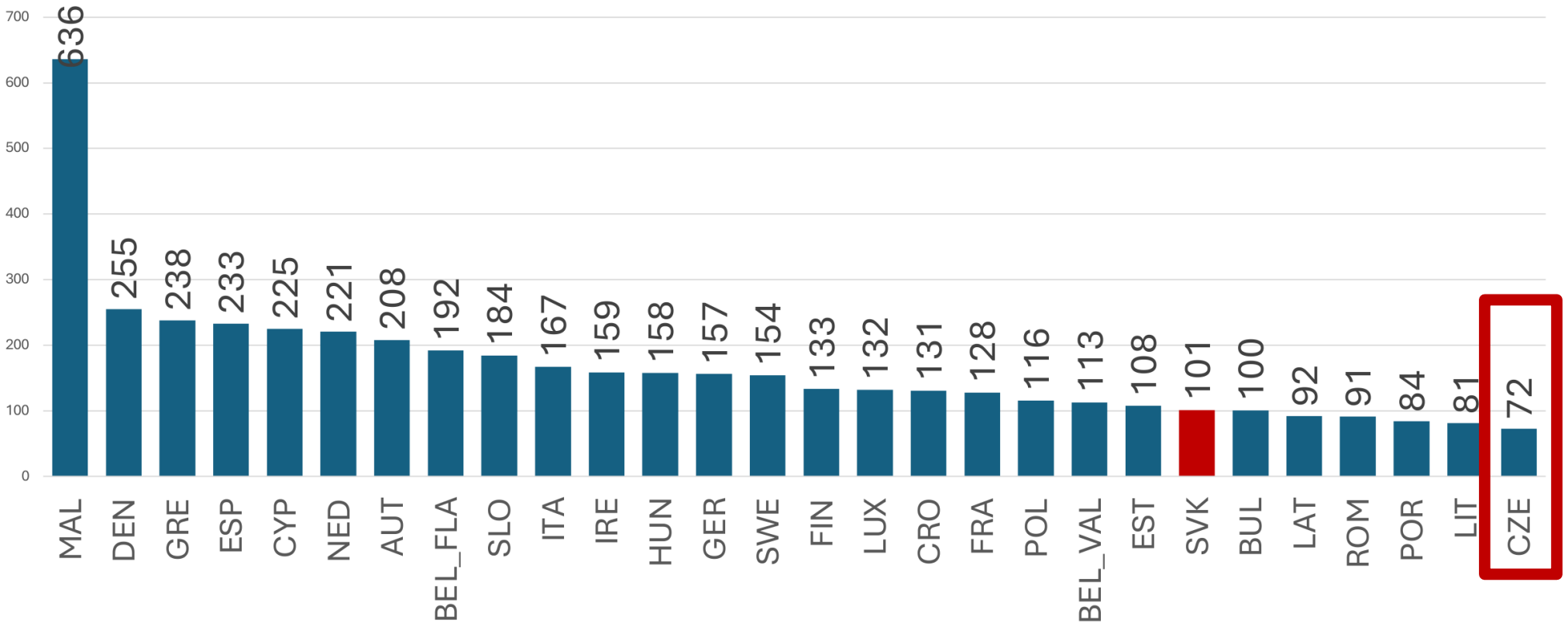

BISS mínus nájomné v 2023 – 2027

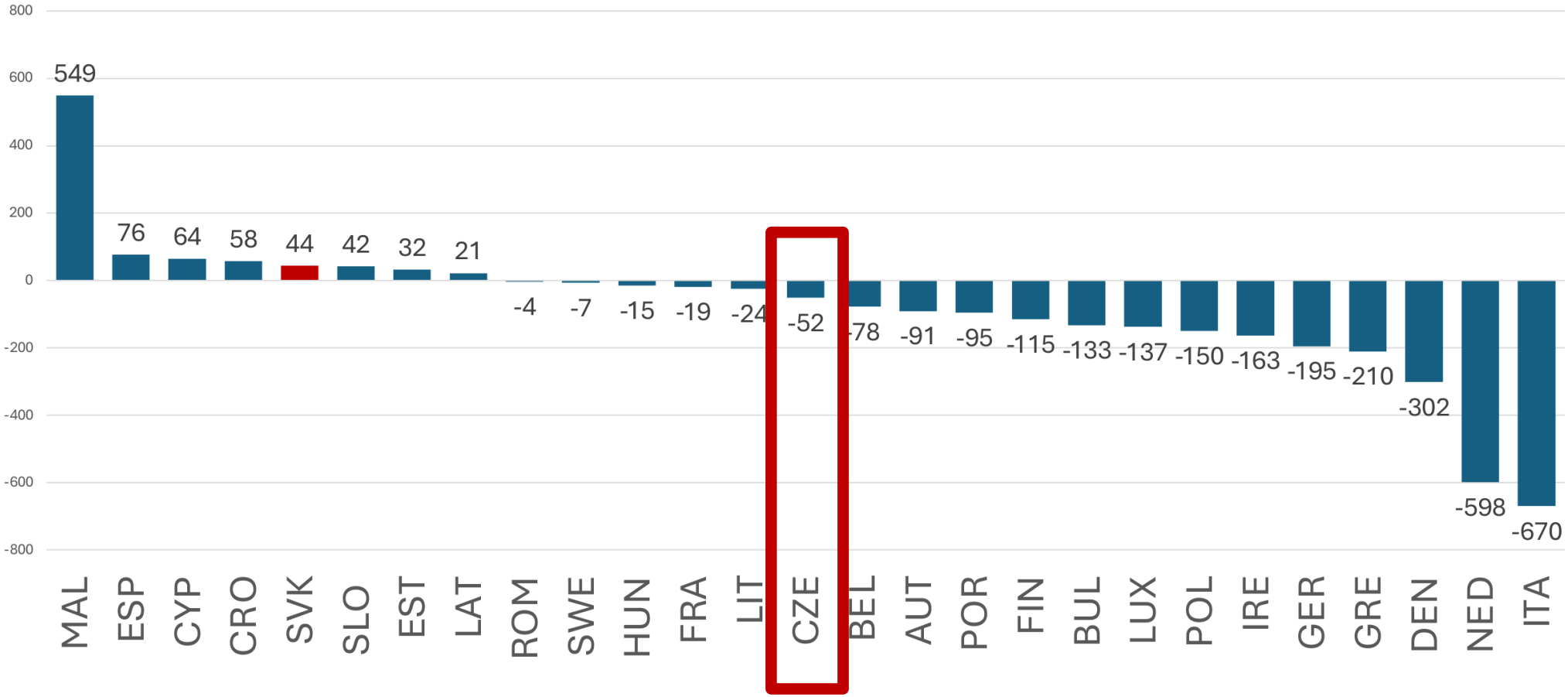

CRISS (redistributívna platba) v 2023 – 2027

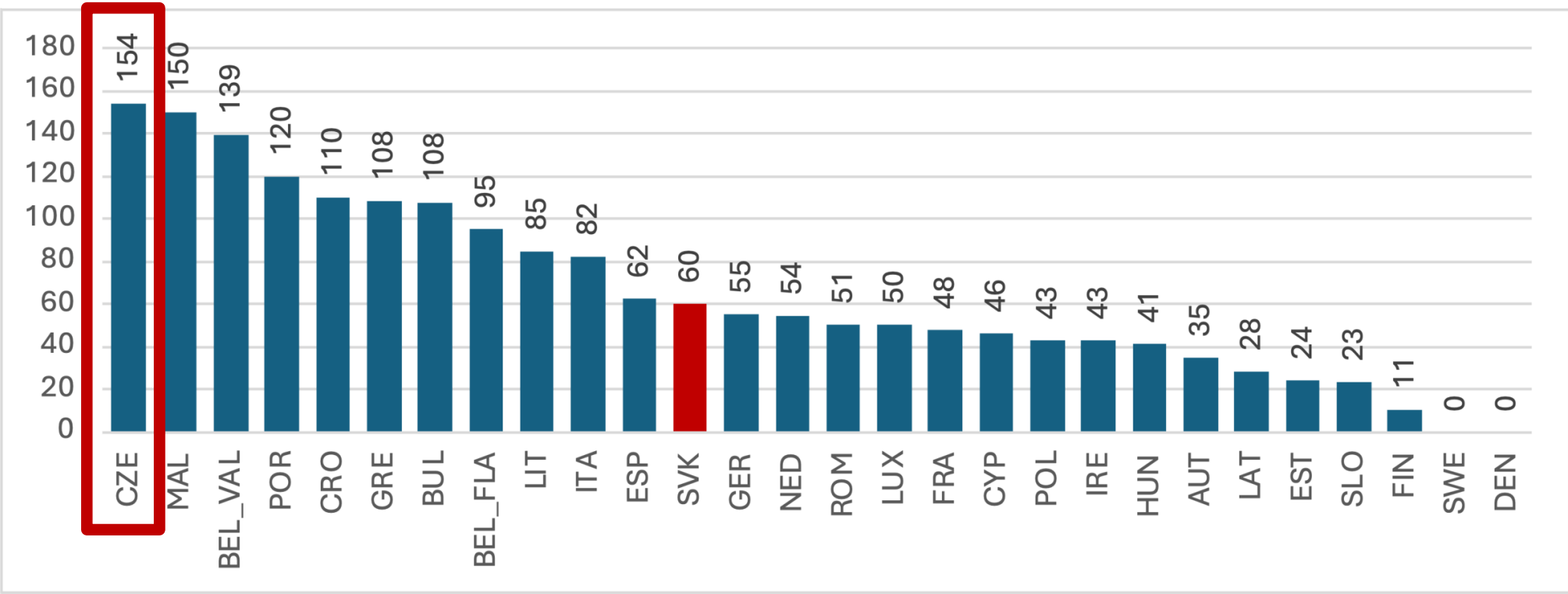

Maximálna CRISS v 2023 – 2027

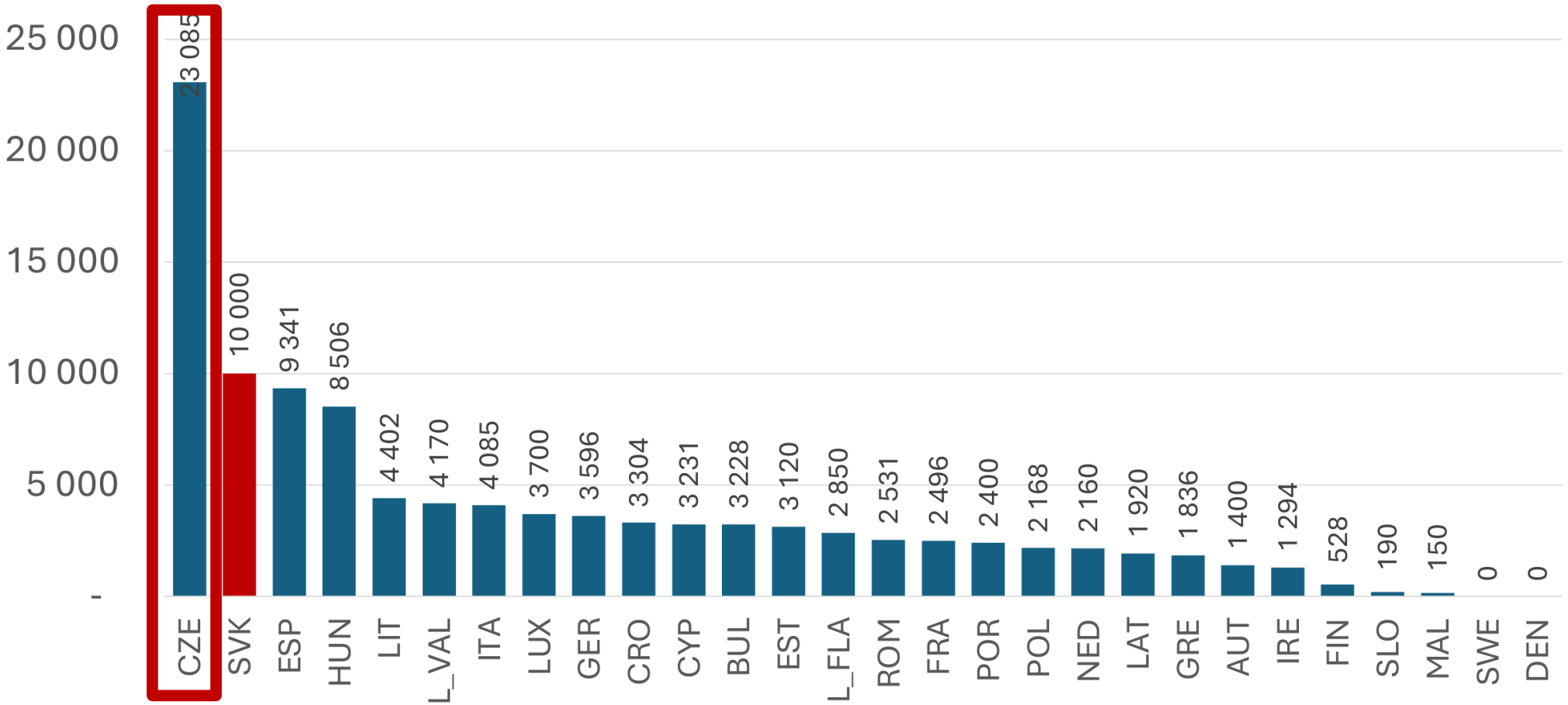

Podiel priamych platieb na čistej pridanej hodnote

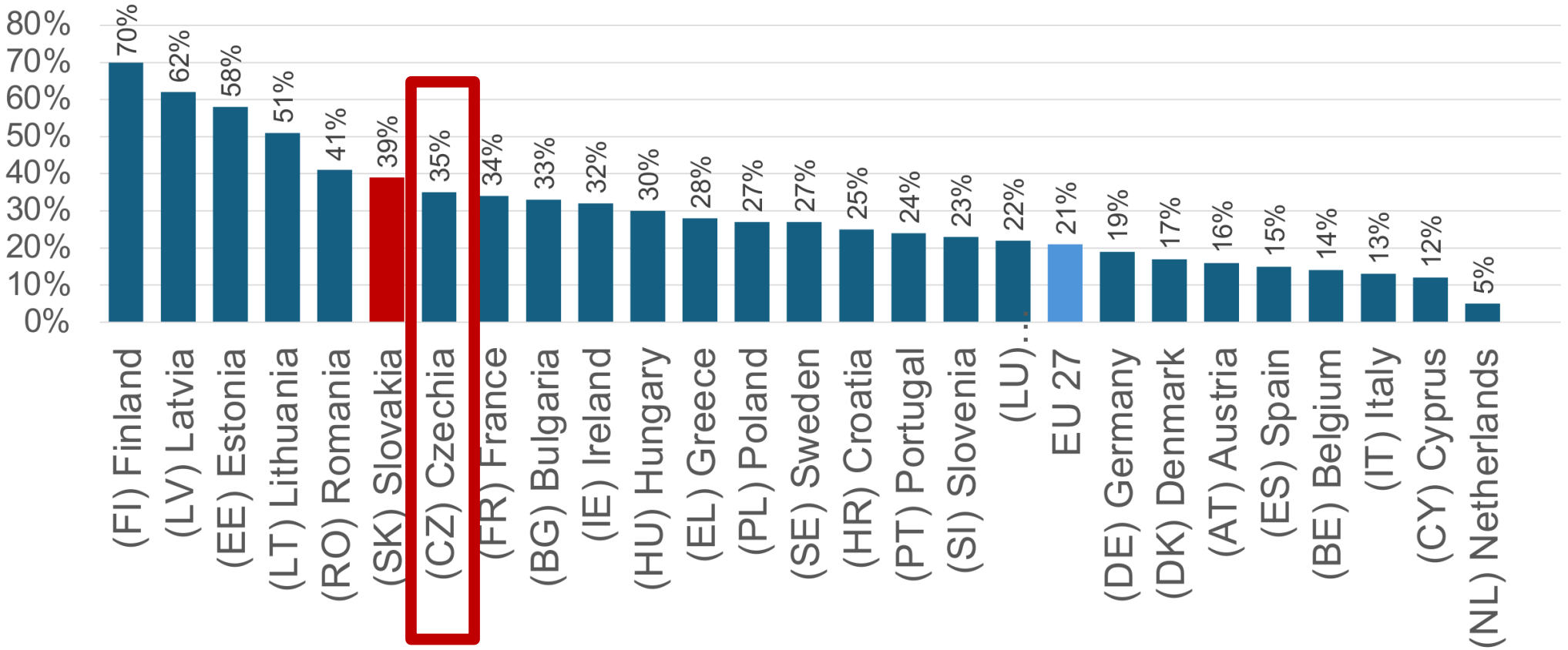

Porovnanie príjmov v poľnohospodárstve a v NH

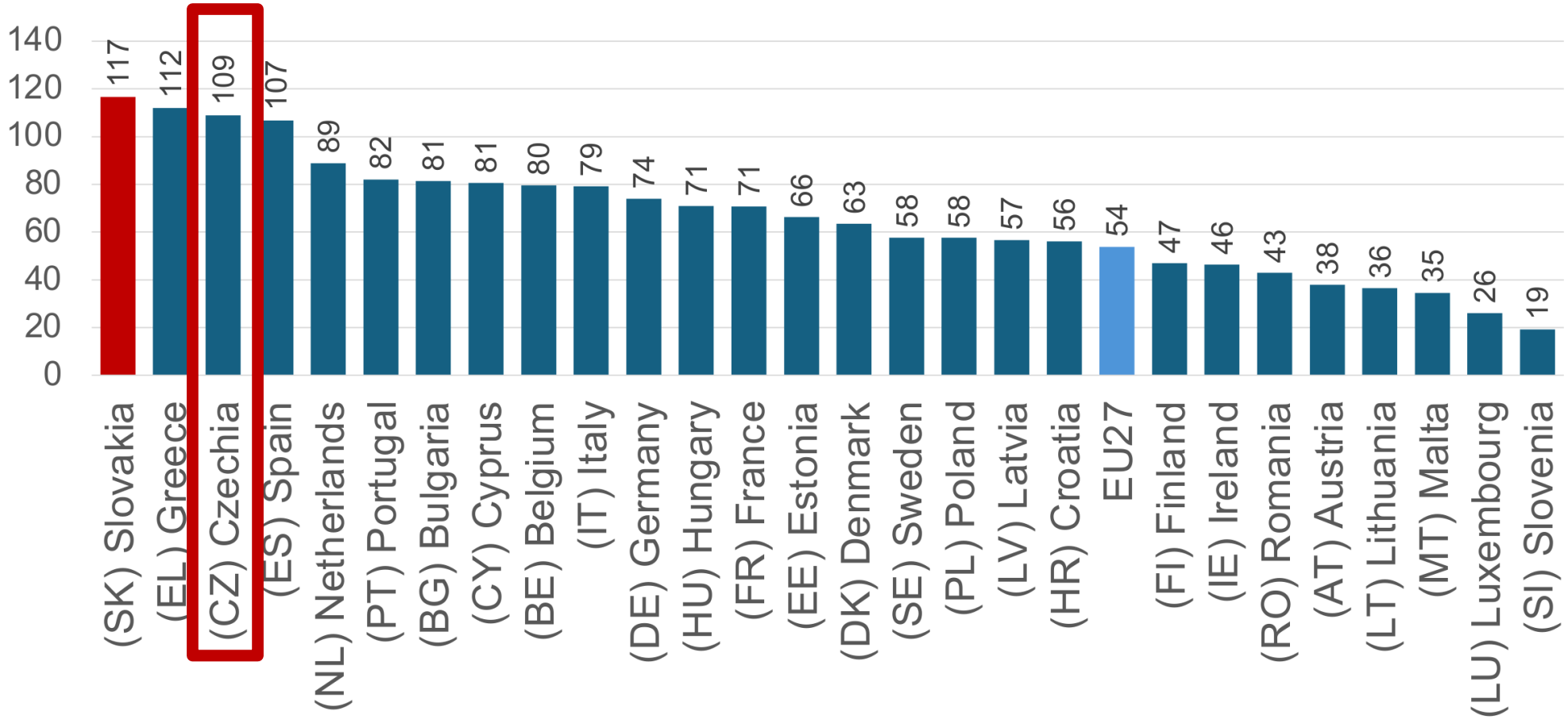

% priamych platieb pre 20 % najväčších fariem, 2022

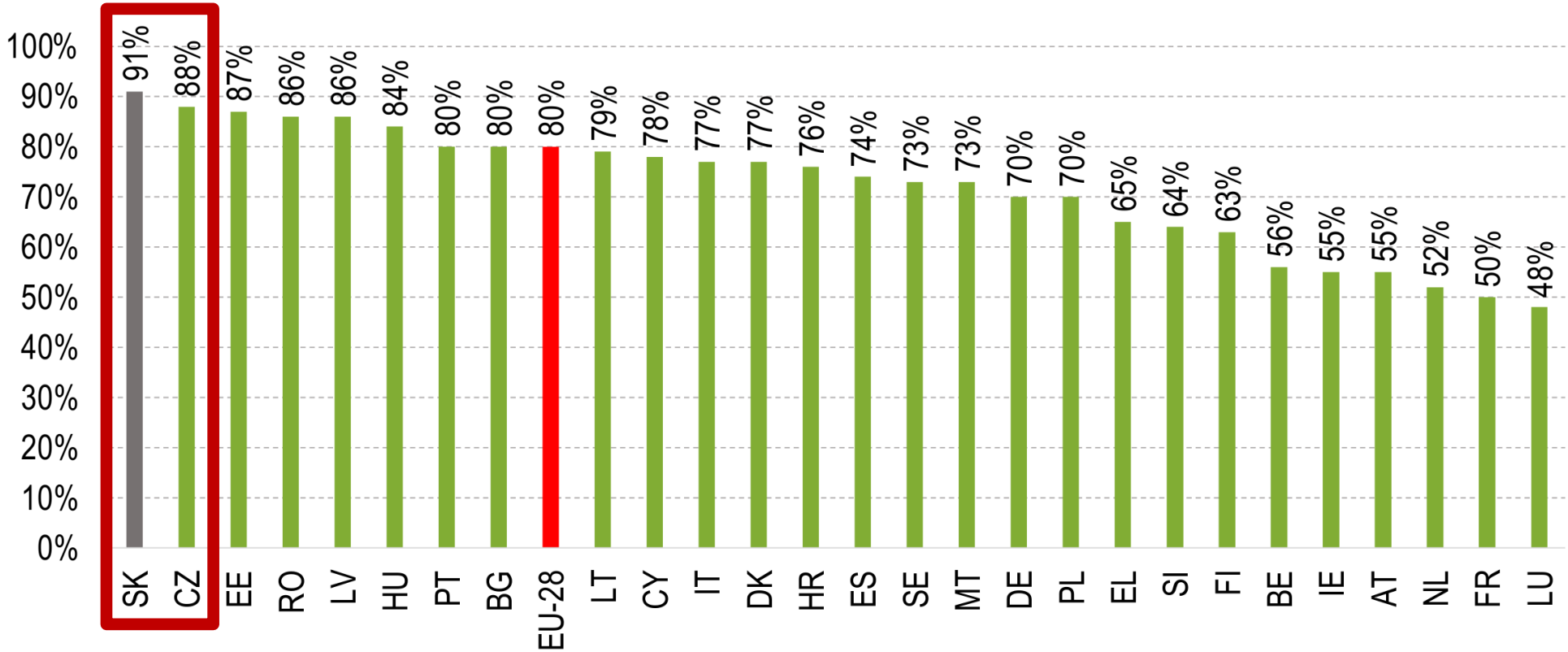

Nová SPP

Návrhy Komisie/ Proposals by Commission

- Nariadenie o viacročnom finančnom rámci (MFF),
  - COM(2025) 571 final a COM(2025) 570 final
- Nariadenie zakladajúce NRPF
  - COM(2025) 565 final
- Nariadenie o sledovaní výdavkov a výkonnosti
  - COM(2025) 545 final
- Nariadenie o spoločnej poľnohospodárskej politike
  - COM(2025) 560 final
- Nariadenie o spoločnej organizácii trhu
  - COM(2025) 553 final
- Nariadenie školskom programe EÚ
  - COM(2025) 554 final

Nová SPP

- Schválenie v Rade EÚ a EP
- Rada EÚ kvalifikovanou väčšinou
- EP jednoduchou väčšinou

- Rozpočet (VFR) schvaľuje jednomyseľne Európska rada

- Zmeny sa očakávajú, ale nie zásadné

Nová SPP

Pozície CZ, SK v Rade a v EP?

- Veľký alebo malý rozpočet EÚ?
- Viac konkurencieschopnosti alebo udržateľnosti?
- Degresivita a stropovanie PP áno alebo nie?
- Veľké alebo malé viazané platby?

SK, CZ čistí beneficienti rozpočtu EÚ, podpriemerné príjmy, relatívne veľké korporátne farmy.

Nový rozpočet

- Podľa návrhu Komisie je nový rozpočet **väčší** ako rozpočet 2021 -2027 **nominálne aj reálne**
- Existujú aj nové priority EÚ

- Minimálny rozpočet SPP je okolo 20% nižší ako rozpočet 2023 – 2027
- **Transfer z NRPP do SPP?**

Nový rozpočet

- **2021 – 2027**

Kohézny fond, EAFRD, EAGF, Just Transition Fund a Fisheries funding

17,6 mld EUR Slovakia

29,5 mld EUR Czech republic

- **2028 – 2034**

Všeobecná alokácia NRPF (rovnaké účely)

18,3 mld Slovakia

27,6 mld Czech republic

Odhadovaný (teoretický) **transfer** z NRPP do SPP:

€169.1 mil. (rok) 1,18 mld EUR (7 rokov) SK

€195.3 mil. (rok) 1,37 mld EUR (7 rokov) CZ

Zrealizuje sa transfer rozpočtu z NRPP do SPP v ČR a SR?

Ekonomický aspekt

- efektívnosť využitia zdrojov v SPP vs iné odvetvia NH
- prínos navýšenia rozpočtu SPP pre rozvoj vidieka, zamestnanosť, konkurencieschopnosť, ochranu prírodných zdrojov, biodiverzitu a klimatickú akciu, infraštruktúru, podnikanie na vidieku,...
- **Environmentálny prínos kombinovaný s potravinovou bezpečnosťou**

Zrealizuje sa transfer rozpočtu z NRPP do SPP v ČR a SR?

Politický aspekt

- dôležitosť poľn. pre vládne strany
- rozdiel príjmov medzi vidiekom a mestom
- efektívnosť záujmových skupín
- kooperácia záujmových skupín a spoločná akcia
- komunikácia

Zrealizuje sa transfer rozpočtu z NRPP do SPP v ČR a SR?

Administratívno-finančný aspekt

- výška rozpočtu NRPP
- výška minimálneho rozpočtu SPP
- Mercosur – schopnosť transferu do SPP - frontloading

Ukazovateľ	**Slovensko**	**Česko**
NRPF finančná alokácia	€18.7 bn	€28.2 bn
Minimum určené pre SPP podporu príjmu	€3.7 bn	€6.2 bn
Flexibilita (25% of alokácie bez prostriedkov SPP)	€3.7 bn	€5.5 bn
Suma, ktorú možno prípadne presunúť do skoršieho obdobia (2/3 rezervy z preskúmania v polovici obdobia)	~€1.5 bn	~€2.2 bn

Nový rozpočet

- K 3,7 mld EUR môže Slovensko pridať 1,5 mld EUR, ktoré môže čerpať v rámci SPP už od roku 2028.
- Česko môže pridať k minimálnemu rozpočtu 6,2 mld EUR dodatočných 2,2 mld

Nové spolufinancovanie

Povinne 0% pre prostriedky SPP na 3 podpory:

- Degresívna podpora príjmu na plochu (DABIS),
- Viazaná podpora príjmu,
- Platba malým poľnohospodárom.

- DABIS a CIS nie je potrebné spolufinancovať, kým AEKO opatrenia áno

Nové spolufinancovanie

Min. 30% a max. bez obmedzenia na podpory:

- znevýhodnené oblasti (ANC),
- podpora znevýhodnení z povinných požiadaviek,
- agroenvironmentálne opatrenia a klíma (AEKO),
- nástroje na riadenie rizika,
- investície,
- začatie podnikania pre mladých,
- služby výpomoci,
- intervencie v určitých odvetviach
- školský program EÚ

Nové spolufinancovanie

Na prostriedky presunuté zo všeobecnej alokácie NRPP na SPP:

- min. 15% pre menej rozvinuté regióny
- min. 40% pre prechodné regióny a
- min. 60% pre rozvinuté regióny

- Spolupráca, AKIS, LEADER, Krízové platby farmárom

Spolufinancovanie teraz

Len II. pilier, min. 15%, max. 80%

Ako spolufinancujú ČŠ obdobie 2023-2027?

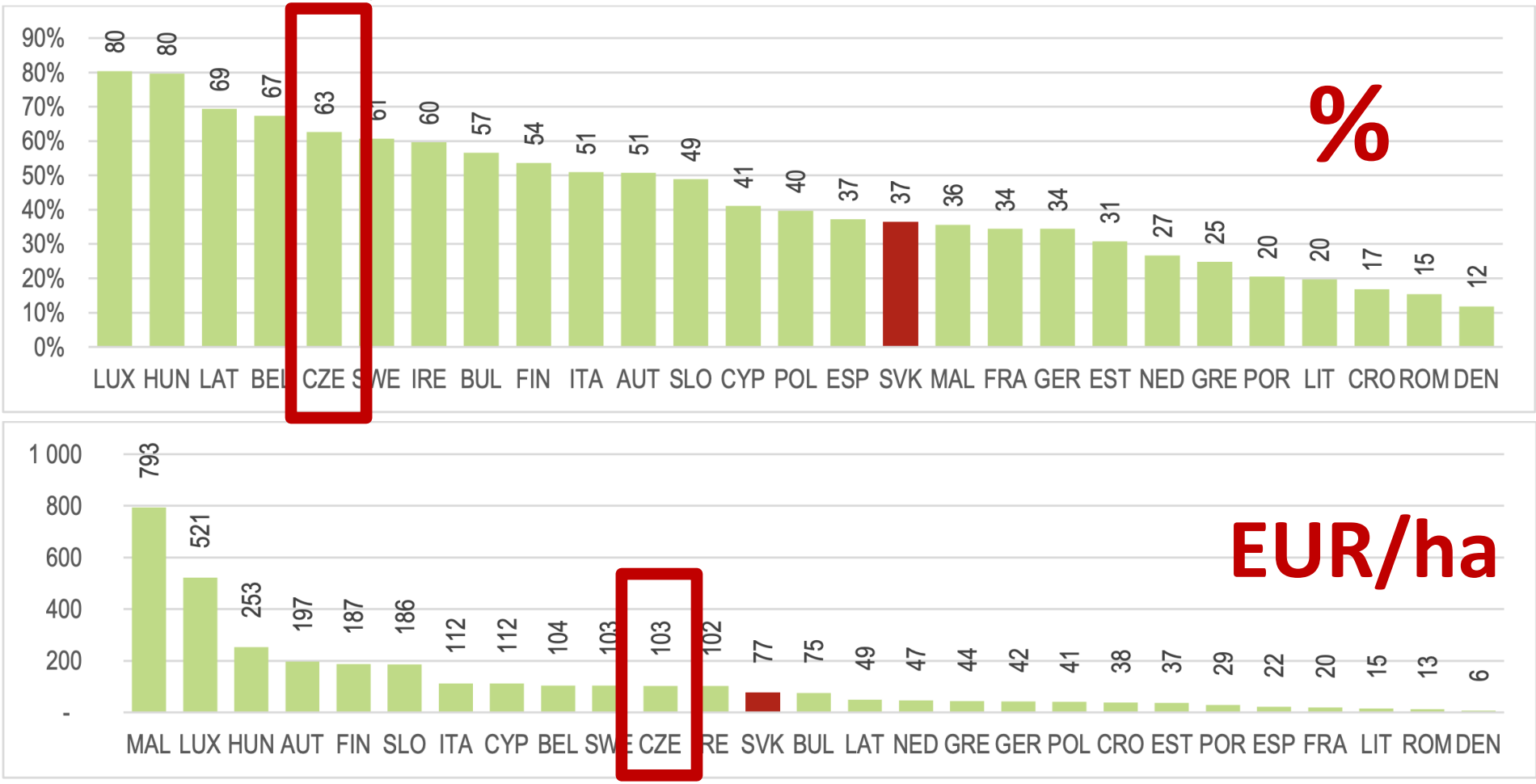

Zdroj: Návrhy Strategických plánov jednotlivých členských štátov

Degresívna podpora príjmu na plochu (DABIS) 2028-34

DABIS nahradzuje:

- BISS
- CRISS
- CIS-YF

Degresívna podpora príjmu na plochu (DABIS) 2028-34

- **Všetky farmy**
- Zvýhodnené skupiny (ktoré podporu najviac potrebujú), podľa objektívnych kritérií: **Mladí, Noví, Malí, Poľnohospodárky, Rodinní farmári, Farmári v znevýhodnených oblastiach, Zmiešané farmy**

- Aktívne prispievajú k potravinovej bezpečnosti
- Oprávnené hektáre pod kontrolou farmára

DABIS: Degresivita a stropovanie 2023-27

- **16 štátov neuplatňuje degresivitu, stropovanie**
- ČR a štáty, ktoré majú malé farmy.

- **11 ČŠ sa rozhodlo pre stropovanie alebo degresivitu:**
  - 3 ČŠ (Portugalsko, Slovinsko a Švédsko) len degresivitu,
  - 4 ČŠ (Litva, Lotyšsko, Rakúsko a Bulharsko) len stropovanie
  - 4 ČŠ (Írsko, Španielsko, Slovensko, Belgicko) aj stropovanie aj degresivitu.

- **5 ČŠ možnosť odpočítať náklady práce** (Slovensko, Litva, Lotyšsko, Španielsko a Bulharsko)

DABIS: Degresivita a stropovanie 2023-27

- **Slovensko uplatňuje degresivitu a stropovanie BISS:**
  - Zníženie o 85% sumy presahujúcej 60 000 EUR
  - Zníženie o 100% sumy presahujúcej 100 000 EUR
  - Strop sa zvyšuje o mzdové náklady
- Odhad dopadov stropovania (2021):

SAPS	96 EUR/ha	101 EUR/ha	109 EUR/ha
Počet zastropovaných fariem	75	90	173
Zastropovaná suma BISS	3 324 361 €	4 005 107 €	5 508 579 €
- z toho od 60000 EUR	487 388 €	540 835 €	774 820 €
- z toho od 100000 EUR	2 836 973 €	3 464 273 €	4 733 759 €
% zastropovaných BISS	1.88%	2.19%	2.74%

Zdroj: prepočty IPP na základe údajov z databáz IACS a IL MPRV SR

DABIS: Degresivita a stropovanie: 2028-34

- Min 130 a max 240 EUR/ha
- **Degresivita:**
  - Zníženie o 25 % nad 20 000 EUR,
  - Zníženie o 50 % nad 50 000 EUR
  - Zníženie o 75 % nad 75 000 EUR.
- **Stropovanie:**
  - Maximálna podpora 100 000 EUR na KUV

DABIS: Degresivita a stropovanie 2028-34

Degresivita začne zaberať pri sadzbe:

130 EUR/ha	nad	**154 ha**
240 EUR/ha	nad	**84 ha**

- Mzdové náklady sa nezapočítavajú
- Všetky podniky jedného vlastníka (KUV)

Degresivita a stropovanie 2028-34

DABIS (EUR/ha)	BISS, CRISS, CIS YF 2023 – 27 (mil. EUR)	DABIS bez DG a STR (mil. EUR)	DABIS s DG a STR (mil. EUR)	Počet fariem s DGR	Počet fariem s STR	Podiel DGR a STR na DABIS (v %)
130	236,5	231,3	138,1	1 992	142	40%
150	236,5	266,9	151,1	2 160	192	43%
160	236,5	284,7	157,2	2 230	231	45%
170	236,5	302,5	163,1	2 305	257	46%
190	236,5	338,0	174,2	2 465	300	48%
210	236,5	373,6	184,6	2 624	359	51%
220	236,5	391,4	189,6	2 696	386	52%
230	236,5	409,2	194,4	2 762	417	52%
240	236,5	427,0	199,0	2 821	442	53%

Degresivita a stropovanie, SK: 2028-34

Pri DABIS vo výške 130 EUR/ha

	Farma 100 ha	Farma 1 500 ha	Farma 5 000 ha
Teraz (BISS, CRISS)	18 300	165 900	529 900
DABIS	13 000	73 000	100 000
ROZDIEL	**-5 300**	**-92 900**	**- 429 900**

Zdroj: údaje PPA 2024, vlastné prepočty

Degresivita a stropovanie 2028-34

Pri DABIS vo výške 240 EUR/ha

	Farma 100 ha	Farma 1 500 ha	Farma 5 000 ha
Teraz (BISS, CRISS)	18 300	165 900	529 900
DABIS	23 000	97 750	100 000
ROZDIEL	**+4 700**	**-68 150**	**- 429 900**

Zdroj: údaje PPA 2024, vlastné prepočty

Degresivita a stropovanie SK, 2028 - 2034

- **Priemer Dabis 130 alebo 240?**
- **Vzťah k štátnemu rozpočtu**
- **Prerozdelenie**

Výdavky na Dabis: 2028-34, SK?

Koľko sa vyplatilo na BISS, CRISS, YF v roku 2024:
Žiadosti na 224 mil. EUR, Vyplatené 187 mil. EUR

	130 EUR/ha	240 EUR/ha
Ak by nebolo stropovanie	230 mil.	427 mil.
Pri stropovaní na farmu	132 mil.	190 mil.
Pri stropovaní na KUV	124 mil.*	174 mil.*

Zdroj: údaje PPA 2024, vlastné prepočty, * odhad na základe analýzy KUV (2022)

Degresivita a stropovanie SK, 2028 - 2034

- **86 % fariem** má platby menej ako 20 000 EUR

  a poberá **12,6 % celkovej sumy**

- **14 % fariem** má platby nad 20 000 EUR

  a poberá **87,4 % celkovej sumy**

- **5,4% fariem** (981) má platby viac ako 100 000 EUR (70 % celkovej sumy)
- **1,7% fariem** (306) viac ako 300 000 EUR (38 % celkovej sumy)

Stropovanie a degresivita: analýza

- Rozdelenie priamych platieb medzi veľké a malé farmy je dlhodobo politicky citlivá téma
- Analytici aj EK tvrdia, že veľké farmy nepotrebujú vysoké priame platby, zdroje by mali ísť na infraštruktúru, udržateľnosť alebo malým farmám
- 1992 MacSharry reforma sa pokúsila znížiť PP pre malé farmy, ale návrh Rada EÚ odmietla
- 5% redukcia PP nad EUR 5,000 implementovaná v roku 2005 – modulácia
- 2008. Zdravotná prehliadka sa pokúsila zvýšiť degresivitu, ale bez úspechu

Stropovanie a degresivita

- 2011 Komisia navrhla redukciu PP o 20% od EUR 150,000 a progresívne zvyšovať pomer až na 100% pre EUR 300,000,

- Konečný kompromis zaviedol degresivitu 5% nad EUR 150,000
- Výnimku získali štáty, ktoré zaviedli redistributívnu platbu

- Reformy SPP dlhodobo navrhujú stropovanie, degresivitu a redistributívnu platbu – argument je adresnosť, šetrenie verejných zdrojov a neexistencia obmedzenia kreditov pre veľké farmy

Stropovanie a degresivita - analýza

- Na Slovensku (a v Česku) sa rozdelenie PP medzi konečnými užívateľmi výhod (vlastníci fariem) a primárnymi beneficientmi (farmármi) sa môže líšiť

- Celková nerovnosť je vyššia v prípade primárnych príjemcov než v prípade konečných príjemcov.

- Konečných príjemcov (vlastníkov) je viac než primárnych príjemcov (poľnohospodárskych podnikov).

Stropovanie a degresivita - analýza

Situácia je opačná pri skúmaní segmentu najväčších príjemcov.

- **1 % fariem** s najvyššími PP dostáva 26,2 % dotácií
- **1 % konečných užívateľov** s najvyššími PP dostáva 31,0 % dotácií

- **1 % fariem** s najvyššími PP dostáva v priemere 750 tis. EUR
- **1 % konečných užívateľov** s najvyššími PP: 809 tis. EUR

Stropovanie a degresivita - analýza

Zastropované farmy:

- väčšia plocha, vyššie aktíva, vlastné imanie, tržby a zisky,
- majú menej zamestnancov, nižšiu produkciu na ha a nižšie zisky na 1 EUR PP.
- špecializujú sa na kapitálovo náročnejšie komodity, ako sú obilniny a olejniny.
- majú nižší podiel ŽV na celkovej produkcii ako farmy bez obmedzených limitov, ak sa nezohľadnia náklady na prácu.

Stropovanie a degresivita - analýza

- Nezastropované farmy sa špecializujú na produkciu komodít náročnejších na pracovnú silu, ako je ovocie a zelenina a trvalé plodiny

Stropovanie a degresivita - analýza

Ekonomická perspektíva

- racionálne znížiť PP na veľké farmy,
- Zastropované farmy na Slovensku vykazujú nižšiu výkonnosť a nižšie príspevky k cieľom poľnohospodárskej politiky v porovnaní s farmami, ktoré nie sú zastropované.

- zastropované veľké farmy majú menej zamestnancov, nižšie zisky a nižšiu produkciu na hektár ako nepostihnuté farmy.

Stropovanie a degresivita - analýza

- **Argument produktivity:** pozitívny vzťah medzi produktivitou poľnohospodárskych podnikov a PP prostredníctvom úverového kanála, zmiernenie úverového obmedzenia v poľnohospodárskom sektore.
- **Argument politickej ekonómie:** veľké farmy sú efektívnou záujmovou skupinou, dobre organizované, nízke náklady na koordináciu a komunikáciu.
- **Argument distorcií.** Priame platby spôsobujú nízke distorcie
- **Argument čistý beneficient**. Slovensko je čistým príjemcom SPP.

Úpravy rozpočtu v dôsledku stropovania

Rozpočet na viazané platby väčší?

Rozpočet na AEKO väčší?

Zelené platby a veľkosť fariem 2023-27

Rozdelenie AEKO platieb podľa veľkostných skupín fariem (v %)

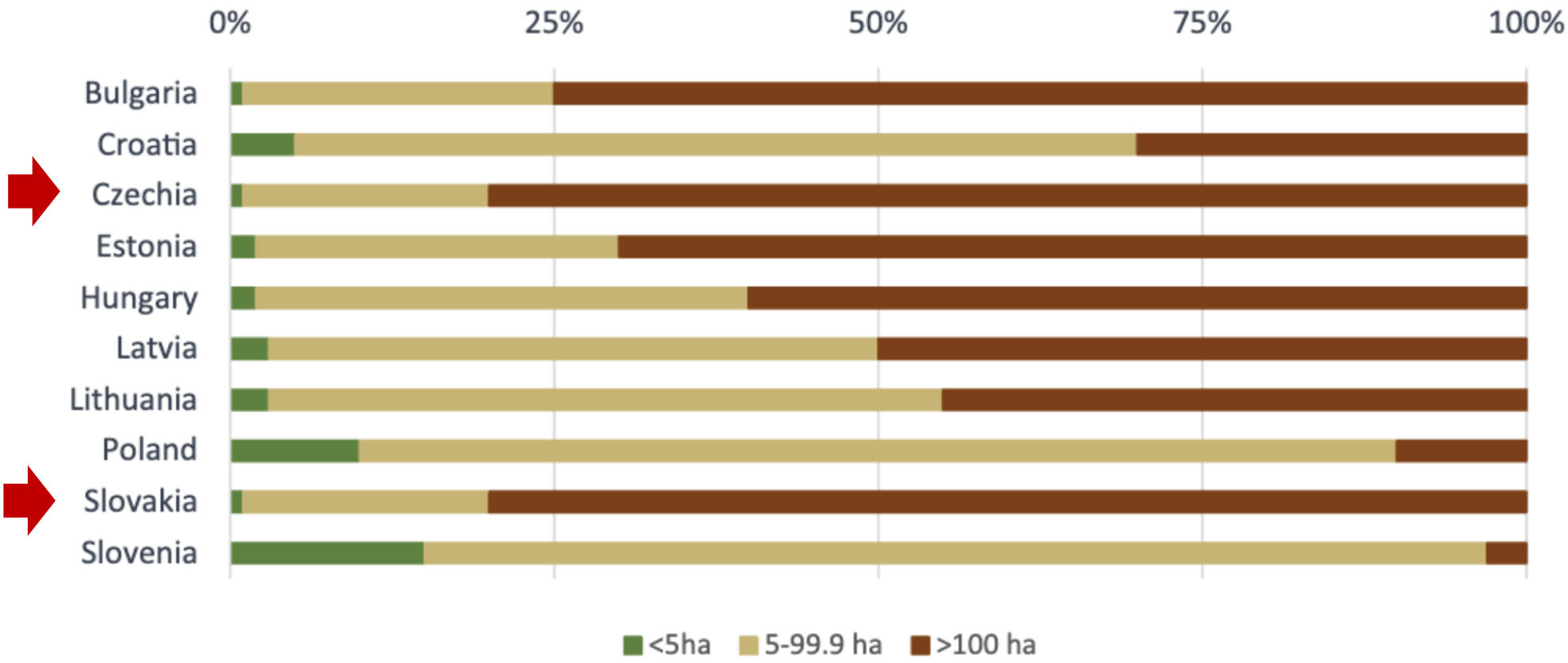

Zelené ambície a ich realizácia – 2023-27

Krajina	Ambícia EÚ	Nedostatky pri realizácii	Dôsledok
Slovensko	Širšie využívanie inovatívnych ekoschém.	Preferencia administratívne jednoduchších a menej náročných možností.	Príklady dobrej praxe zostávajú ojedinelé.
Česko	Lepšia ochrana biodiverzity, pôdy a krajiny.	Zložitá administratíva a náročné požiadavky na dodržiavanie pravidiel.	Slabé využívanie ekoschém s vysokým environmentálnym prínosom.
Poľsko	Širšie uplatňovanie náročnejších zelených postupov.	Nízke využívanie náročnejších opatrení pre biodiverzitu, živiny a pôdu.	Environmentálne prínosy sa sústreďujú vo vybraných opatreniach.
Maďarsko	Stimuly podporujúce biodiverzitu, pôdu a vodu.	Zelené ciele sa len čiastočne premietajú do stimulov pre farmárov.	Selektívne zapájanie znižuje environmentálnu účinnosť.

Zdroj: Bojnec, Tóth, Pokrivčák (2026): **Can the CAP Deliver a Green Transition in Baltic, Central and Eastern Europe?,** https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1746-692x.70048

Závery

- Rozpočet SPP v členských štátoch bude závisieť od prínosu SPP pre rozvoj vidieka, ochranu prírodných zdrojov a biodiverzity a pre potravinovú bezpečnosť
- Rozpočet SPP závisí aj do politickej ekonómie – aktivita záujmových skupín, veľkosť záujmových skupín a príjmové rozdiely
- Stropovanie a degresivita – zásadný vplyv na adresnosť PP, politický problém, nie ekonomický, nastavenie parametrov dôležité
- Udržateľnosť – dôležitosť rastie aj kvôli stropovaniu a degresivite

Výskumné Centrum pre Poľnohospodárstvo a Bioekonomiku
SPU v Nitre

Interdisciplinárny výskum
Medzinárodné výskumné projekty
Medzinárodné mobility
Doktorandský výskum, semináre a kurzy
Organizovanie konferencií, seminárov a workshopov pre prax

SUA·FEM Faculty of Economics and Management
·RCAB· Research Center for Agriculture and Bioeconomy

www.rcab.sk

Ďakujem za pozornosť

Jan.Pokrivcak@uniag.sk